

V sredo in saboto

izhaja in velja:

celo leto	6 for. 20 kr.
pol leta	3 " 30 "
četrt leta	1 " 70 "
mesec	— " 60 "
Po pošti:	
Za celo leto	7 for. 50 kr.
pol leta	3 " 80 "
četrt leta	2 " — "
mesec	— " 70 "

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; več pismenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

St. 89.

V Celovcu v sredo 7. novembra 1866.

Tečaj II.

Čegav je Terst?

Terst je grozno imenitno mesto. To priča že samo to, da se za to mesto že dolgo pipljejo sosednje države. Nemci terdijo, da ne morejo iz svojih rok pustiti terzaškega mesta, timveč da mora za vsako ceno biti Terst južno pristanišče za brodovje velike Nemčije. Nasproti pa tudi Italijani svoje roke stegajo po terzaškem bregu in so pripravljeni darovati denarja in prelijati kervi, da se le mesto Terst pritisne novej zedinjeni Italiji.

Za Terst teče torej huda pravda, zatorej prašamo: Čegav je Terst? Mi, ki ne vidimo povsod samo le Nemcev in Italijanov, za nas, ki spoštujemo tujo lastnino in prepuščamo vsakemu svoje, mi odgovarjamo: Terst ni nemško, ni italijansko mesto, — Terst stoji na avstrijsko — slovenske zemlji in je torej avstrijsko slovensko mesto. Tako mesto je Terst — po pogodbi, po legi in po narodnosti.

Terst je avstrijsko mesto — po pogodbi. Leta 1382 — to priča zgodovina — podalo se je mesto Terst prostovoljno pod vladavo avstrijske države. Patrijarh oglejski ni bil v stanu terzaškega mesta dobro in izdatno braniti. Benetke, ki so tisti čas gospodovali po morju, zatirale so sosedno mesto in si prizadevale, dobiti ga v svojo pest, da bi si ga držale pod nogami. Benetke so po strani in čez rame gledale majhno, malo še poznano, na nasprotnem bregu jadranskega morja ležeče mesto, ktero se je pa vendar jelo vzdigovati, terževanje

in kupčijo svojo razširjati in Benetkam nevarnost napravljati. Zatorej so Benetke hotle terzaškim ladjam braniti po jadranskem morju jadrati, in jelo se močno prepirati, da bi Terzačanom ovirale, iz morja si soli napravljati. Avstrija pa je varovala in podpirala Terzaško mesto pa mu skazovala veliko dobrot. Beremo v starih pismih, kako marljivo so avstrijski vladarji za povzdigo in blagostanje tega mesta skrbeli, važne pravice mu dovoljevali, tako da se je za cesarja Karola VI. povzdignilo do kaj imenitnega terzišča.

Mesto Terst se torej ni niti po sili — po pravici močnejšega — pridobilo, niti se za denar od koga kupilo, niti se je bilo po kakem gospodiču ali gospodičini priženilo, timveč mesto Terst se je svojevoljno podalo pod vladavo avstrijsko, — avstrijske vladarje si je izvolilo za gospodarje ne za to, ker se jih je balo, ampak za to, ker jih je ljubilo, ne za to, ker je moralo, ampak za to, ker je hotlo.

Terst je po takim avstrijsko mesto po pogodbi — pa je tudi po legi.

Do 14. stoletja je bil Terst majhen terg, brez brodov, brez kupčije in terštva, brez denarjev in moči. Pobrisani možje so spoznali, da se Terst iz svoje nizave le tedaj more povzdigniti, ako kupčijo in terštvo se slovanskimi in nemškimi deželami, ki so mu za herbdom na suhej zemlji sosedne, potegne na se in tako v svoje roke dobi. Za Italijo že po svoje legi Terst ni mogel trgovska založnica biti; na morju in zastran terštva z Italijo so ga Genova in Benetke daleč

presegale. Le proti severju se je Terstu smehljala juterna zarja boljše prihodnosti: zatorej je svoje oči obračalo proti severju, na dežele in narode, ki so mu na severnej strani sosedje. Že zemljepisna ali geografska lega je mestu Terstu kazala pot v Avstrijo. Ta cesarovina je kraljevala v Iliriji, na Kranjskem, Štajarskem, Koroškem itd. in ravno s temi deželami je bilo treba, da Terst stopi v ožo zvezo, — in res od časa, kar se je to zgodilo, jelo je mesto se razcvitati. Do sedaj so avstrijski prebivalci z Benetkami kupčevali in barantali, vladarji raznih avstrijskih narodov so pa svoje podložnike navajali in silili, v Terst oči svoje obračati. Terst ne stoji tako ročno in pripravno za kupčevanje, kakor druga mesta, ne leži ob nobenej reki, ki se blizu njega izliva v morje, kakor postavimo Brema ali Hamburg. Le ceste, ki so jih vladarji avstrijski do Tersta napeljali, povzdigovale in razširjale so terzaško barantanje. Le Avstrija je Terst povišala, Avstrija ga pa tudi more ponižati! Ako bi se bili Terzačani l. 1382 republiki Benečanskej podvergli, stalo bi pod Občino le majhno ubogo selo, ne pa veliko in bogato trgovsko mesto. Kar je Terst, postal je po Avstriji; — ako hoče ostati kar je, mora ostati pri Avstriji, na to ga sili zemljepisna lega, zatorej je Terst avstrijsko mesto po legi; je pa slednjič še tudi po narodnosti.

(Konec pride.)

Besednik.

Zadnji dnevi avstrijske vlade v Mantovi.

Iz prijateljskega pisma.

Gotovo si bil že v skrbéh, da se nam slabo godi v laških trdnjavah pri takó imenitnih spremembah, ki se sedaj vrše. Da temu vendar ni takó, sodi sam, kedar si prebral moj dnevnik zadnjih dni. Izpustim pa tu vse posamezne reči in omenjam samo važnejše dogodbe od dohoda italijanske komisije v Mantovo 24. septembra do svojega odhoda 11. oktobra zvečer. — Že nekoliko dni popred se je raznesel glas po mestu, da pride sem laška komisija, ktera ima pregledati ves naš materijal v Mantovi in določiti, koliko in po kakem ceni ga hoče italška vlada prevzeti. Sploh moram pristaviti še to, da se je Lahom vselej popred že vse naznanilo, kaj se je novega zgodilo in kaj je novega pričakovati, kakor pa našim ljudem. Kako pa se jim je vse to na znanje dajalo, tega nisem v stanu razložiti; gotovo je k temu pripomogla njih redka vzajemnost in živahnost občenja med seboj, kar se tiče politike.

Glas je bil resničen. V mraku 24. septembra vrže velika množica ljudi proti kolodvoru pozdravit imenovano komisijo, ki je

z večernim vlakom semkaj prispela. Bil sem ravno na poti v navadno krčmo k večerji, kar zaslišim vrisk in klic po ulici, tako imenovane „Filipini“. Radovednost me vleče tje in bil sem priča cele demonstracije, ki se je godila o tej priložnosti. Komisija je štela tri ude, dva oficirja tehniških oddelkov in enega komisarja. Za vozmi je drlo ljudstvo vse vprek bogato in uborno, staro in mlado, moški in ženske vseh stanov. Kakor povsod štelo se je tudi tukaj več ubogih, več plebejcev, kakor bogatih in inteligencije. Ne prestani klic: „Evviva Italia, Vittorio Emanuele, Garibaldi, esercito italiano (italška armada), nostri deliberatori“ (naši osvoboditelji) odzivali so se od vseh strani, od vseh bližnjih ulic. Nektera grla, posebno mladine, so se takó napenjale, da so gotovo osem dni potem se hripava bila. Komisija se pripelje pred gostilnico „aquila d'oro“ (zlati orel), ki je v najživejši ulici Mantove po imenu „Pradella“, kjer je „corso“ in se ponavadi sprehajala mestna gospoda. Ulica je natlačena ljudstva. Hipoma se vsuje nekoliko mož k prvemu vozu, izpreže konje in ga pelje med neizrekljivim vriskom in ukanjem na dvorišče imenovane gostilnice. Pa to ni bilo še zadosti; nekteri poprimejo komisarja, ki se brani na vso moč, pa zastonj, in ga nosijo na ramah okoli. Ljudstvo zunaj vriska in uka, da se vse trese. Pri tej priliki so se čuli tudi nekteri razzaljivni glasi, kakor „fuori Tedesconi“ (vun Nemconi), mimgredé pri oficirske kavarni, ki ni delež od gostilnice. Razun tega se nikomur od nas

ni nič žalega storilo, čeravno so se mnogi radovedneži med ukajoče ljudstvo tiščali in dolgo časa skorej čisto sami sred množice stali. V hvalo Mantovancev pa se mora reči, da tudi le-ti glasi niso prihajali od izobraženih ljudi, ampak le od tako imenovanih nimaničev in siromakov.

Ta večer je bila tudi mala demonstracija pred hišo našega avstrijskega poveljnika, ker blizu nje se je nekoliko oken pobilo. Vojaka, ki sta stala ondi na straži, izrekla sta pri sodnijske preiskavi odločno, da se njima nič žalega ni storilo. Patrola varadinskega polka razpodi ljudstvo saksebi z lepo. Gotovo vsaj to vem, da niso nikogar ranili, čeravno se je pravilo, da so sem in tje morali s kopiti svojih pušk ljudstvo razganjati. Iz tega vidiš, ljubi moj, da je bila prva demonstracija kakor vse druge, ki smo jih tukaj doživeli, precej nedolžna. Le eno je omilovati, namreč to, da je v prvi gneči nek postopač enega tukajšnjega kanonika precej nevarno z nožem ranil. Ne vzrokov te dogodbe, ne osebe, ki je ovo sramotno djanje storila, nisem mogel zvedeti, čeravno sem večkrat o tem popraševal. Še dolgo v noči so se odmevali klici in vriski posameznih po mestnih ulicah od vseh strani.

Tudi drugi večer je bila velika gneča ljudstva pred stanovanjem laške komisije, ukanja in slavoklicev brez konca in kraja. Kedar koli se je kteri ud one komisije ali na ulici ali pri oknu svojega stanovanja prikazal, vsakokrat je bil s hrumečim vris-

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju dné 3. nov. → (Zavrati na napad na cesarjevo življenje. Palacky predsednikom okrajnih zastopništev. Pragani več trdnjava. Še enkrat Beust. Eszterházy. Ogerski deželni zbor in „Wien. Abendpost“. O tukajšnej „slovanskej besedi“.) Gotovo je zelo prešinila vsacega strašna novica iz Prage, da se je ubogi krojaček predrznil, cesarju po življenju streči. Praga in česki narod, h kateremu tudi omenjeni krojač spada, bila sta na jeziku skorej cele Evrope in ni se jih manjkalo tudi taci, kateri bi radi za hudodelstvo posameznega celi narod tožili! Pa, hvala Bogu, ta reč se zdaj že drugači obrača; preiskava nas bode še bolj na tanko podučila, ali je res imel A. Pust strašno misel, cesarja ob življenje spraviti ali ne. Že zdaj se skorej za gotovo čuje, da je tisti angleški kapitan, ki je prvi krojača zgrabil; celo reč si le izmislil, da bi si slavno ime pridobil. Vendar pa to še ni čisto dognano in praški listi, ki so to reč pretresovali, bili so konfiscirani — tako en list „Politike“ in dva „Narodnih listov“. Kako pa da se bode slednjič zmotala, bom že naznanil, to pa se že zdaj lahko reče, da je Pust brž ko ne čisto nedolžen. Bog daj! Cesar, ki se je Pražanom, kolikor mogoče dobrotljivega skazal, odpotoval je 31. okt. iz Prage na druge kraje zveste prebivalce tolažit. Povsod ga prisrčno sprejemajo in v vsakem kraju, kamor koli pride, vidi se velika lojalnost in ljubezen českega ljudstva do svojega kralja in gospoda. Cesar še le pride 9. t. m. nazaj na Dunaj.

Palacky, slavno znani česki zgodovinar, kateri je od cesarja red „železne krone“ prejel, odgovoril je predsednikom okrajnih zastopništev na Českem, ki so mu srečo voščit prišli, „da ga prisrčno veseli, da ga zdaj vlada in cesar zaradi tega obdaruje in kinča, za česadelj ga je še pred nekaj časom sumljivo gledala, namreč zaradi preiskave česke zgodovine in starodavnosti. Časi se zmiraj boljemu obračajo in tudi Čehom bode posvetila danica boljše prihodnosti.“ Presvitli cesar je z odločbo od 31. oktobra sklenil, da Praga neha trdnjava biti in da naj se zidovje okoli mesta podere, prostor

kom pozdravljen. Celi dan so postopali radovedni ljudja v celih tropih pred imenovano krčmo in zijala prodajali. Lah je sploh radoveden in živahen, pri takih in enacih priložnostih pa celo ne pozná nobene mere. Ko se je bilo ljudstvo drugi večer na opomin žandarjev z lepo razšlo, jame se kmalo zopet zbirati in svoje ukanje in vriskanje: „Evviva Italija, Vittorio Emanuele, Garibaldi, esercito italiano, Francia itd.“, živahno z nova začeti. Naenkrat pa so od obeh strani od vojaške patrole obdani; nekteri jo pobrišejo, drugi pa morajo s patrolo naprej, ki jih v kosarno „Strozzi“ odpelje in tam na dvoru čez noč zapre. Med njimi, ki so se v kosarni hladili, bilo je tudi mnogo žensk in celo en duhovnik. Zjutraj na vse zgodaj so bili zopet izpuščeni. Tretji dan so bili prilepljeni po uličnih voglih oglasi od poveljstva trdnjave, v katerih se je ljudstvo na obsedni stan spominjalo in svarilo, naj nikar nepotrebnih demonstracij ne dela in se lepo zadrži itd. Na koncu se v njem grozi, da, če z lepo ni mogoče mirnega obnašanja doseči, bode se ostro ravnalo proti nepokojnežem. Tudi mestno predstojništvo „municipio“ se v enakem smislu oglasi in mestnjane prosi, naj ne dopusté nikoder neredov in naj se vsak dobro in moško zadrži. Kakor bi bilo vse s kropom polito, tako moč so imeli le ti oglasi, po dnevu in po noči je bil povsod mir in pokoj, kakor da bi se ničesar ne godilo več.

Septembra 25. in 26. so nas zapustili rezervisti, nekaj čez štirinajst sto ljudi. Šli

pa mestu prepusti. Pražani so zavolj tega kaj zelo veseli. — Beust, ki je že 1. t. m. faktično prevzel zunanje ministerstvo, še ni od vladine „Wiener Zeitung“ za ministra oglašen. Znabiti to za tega delj tako odlašajo, ker se ne ve, ali bode on tudi minister cesarske hiše ali ne. Beust je namreč protestant in še nikoli ni noben protestant v Avstriji k tej česti prišel. Kolikor se za zdaj od Beustovega programa sliši, vidi se, da on pred vsem priporoča prijateljstvo s francosko vlado in da misli Avstrijo na jugu in jutrovem odškodovati za letošnje zgube. V notranjih zadevah sta neki z Belcredijem čisto enih misli. Bodemo videli, če bode on kot ptujec, kateri naših zadev gotovo dobro ne pozna, srečnejši, kot njegovi predniki. Tudi Eszterházy stopi iz ministerstva, pa ne dobi nikogar za naslednika.

Danešnji vladin list oznanjuje, da je ogerski deželni zbor na 19. t. m. sklican. „W. Abendp.“ v posebnem članku prevdarja, kako bi se dala znotranja zmešnjava uravnati in ima o tem lepe besede — samo da bi se le tudi uresničile! Vse se pričakuje od deželnih zborov in kakor „W. A.“ pravi, bode zdaj ustavno življenje naglo napredovalo. Bog daj! Naj še na koncu danešnega lista omenim, da se je tukajšna „slovanska beseda“ preselila zdaj v notranje mesto: Strobelgasse št. 2. v prvem nadstropji.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Novo ministerstvo; uravnava z Ogri; sanjarijska politika; kmetiška šola; nevarnost; „Draupost“.) Dunajski časnik uradno oklicuje, da je Beust postavljen za ministra zunanjih zadev, in da Mensdorf in Esterhazy odstopita. Sedanje ministerstvo je torej takole sestavljeno: Belcredi je predsednik ministerstva in državni minister, zraven pa še opravlja opravila policijskega, naučnega in bogočastnega ministra, — Beust minister zunanjih zadev, — Lariš finančni minister, Wüllersdorf minister kupčijskih zadev, vitez Komers minister pravosodja in general John vojaški minister. Zraven teh delajo

so domu v Tirole. Marsikteri od njih je nosil seboj v obrazu znamenje Mantovanskega škodljivega zraka obličje žolto in suho, blede ustnice in mrtve oči, slab in brez moči, da bi ga mogel vsak vetrič podreti. Odhod rezervistov (založne vojske) nas je kaj razveselil, zakaj doznali smo, da tudi mi ne bomo več dolgo tukaj ostali.

Sliši se, da italske komisiji naš material (vojaška roba) nikakor ni po volji, vse se jej dozdeva ali predragó, ali preslabo in za nobeno rabo. Moka za komis (kruh) je prečerna; ni za nje, ker je režena primešana, ktere Lah nikdar ne vživa. Suhár ali cvibak je spet preslab, čeravno je kaj izvrstno in okusno pripravljen; tudi posteljina se jim zdi jako oškodovana in zato predraga itd. Tudi v bolnišnici jim ni bilo skorej nič po volji. Posteljino so na zadnje vendar prevzeli, pa tako le: Odbili so prvotnej ceni škodo po rabi in bodo plačali samo četrto ostale cene, tako da jim pride postavim žimska kocina na 4 gl., nas pa je stala 18 gl. plateno oblačilo vzglavnikov je šlo za malo krajcarjev (8). Enacih misli so bili tudi o gradivu za obrambo, takó da nam ni ostajalo nič drugega, kakor ali vse seboj odpeljati ali pa jim pod nič v rokah pustiti. Tudi za državne stavbe v mestu se je kaj malo dobilo. Večidel topniškega in inženirskega materiala pojde tedaj po železnici na Tirole.

(Dalje pride.)

dvorski kancelarji: Majlath, Haller in Kuševič. Sliši se, da so vsi ministri enih in istih misli, da bodo složno in uzajemno delali za blagor države naše. Mi to serčno želimo, kajti poslednji čas je že, da se kaj zgodi. Najpred se bojo začeli pogajati z deželnim zborom v Pešti. Skorej se bode pokazalo, ali je s tem dež. zborom kaj pametnega in za državo koristnega storiti ali ne. Bojimo se, da se poterdi, kar smo vselej terdili: Madjari — in le ti v sedanjem zboru v Pešti zvonec nosijo — nimajo serca do edine in ravnopravne Avstrije, timveč da jim le „Madjar-orszag“ po glavi roji. Dualizma, ki je nesreča in poguba za Avstrijo, se bojimo. Iz celega serca bomo veseli, ako se motimo. — Naš program na narodnej podlagi nemškimi časnikom in še žalibog! nekterim poljskim ne da miru in pokoja. Nimajo dosti ogerdivnih besedi in izrazov, da bi jih nam v medočje metali, „Slovenec“ jim je zasmehovanja in osramotenja vreden fantast in idealist, ki samo muhe lovi in polže strelja. Čudno, da pa zgodovina vse kaj družega tako jasno uči, da vsak, ki nima le slame v glavi, lahko razvidi in spozna, kdo je sanjač in prenapetnež. Mi smo vselej terdili, da centralizacija ni za Avstrijo, da se ustavno življenje po februararnem patentu ne da vpeljati; — prašamo, kaj se je zgodilo? Terdili smo, da je Šlezvik-Holštinska vojska velika nesreča za Avstrijo, da naša nemška politika je vsa narobe in jalova; prašamo, kaj se je zgodilo? Terdili smo, da je vojska proti Prusu nevarna za nas, da ni gotovo zmaga na naši strani, da naj pustimo Prusko in Nemčijo pri miru; — prašamo, kaj se je zgodilo? Terdili smo, da bi bila dobrota in sreča za Avstrijo, naj se Benecija, najdrajši ko more, proda, ker se bode prej ali slej Beneško z Italijo združilo! — prašamo, kaj se je zgodilo? Terdili smo, da se vlada s tem deželnim zborom v Pešti ne bode mogla pogoditi in spraviti, ako ravno Deakova stranka zla-ta jabelka obljublja; in prašamo, kaj se je zgodilo? Deakovci so sami prvo mesto svojevoljno prepustili tistej stranki, ki od realne unije z Avstrijo besedice slišati noče. Kar smo mi terdili, zgodilo se je vse od konca do kraja; — kar so pa nasprotniki naši prerokovali in vsi veseli pričakovali, ni se zgodilo ničesar. Torej po vsej pravici prašamo: Kdo je sanjač in kdo dela fantastično politiko? — Naša kmetijska šola šteje že 12 učencev, kar ni kaj veselo znamenje, da ljudje vedó, kako potrebna in koristna da je. Da bi se le tudi na narodno ravnopravnost po pravici in pameti kaj gledalo! — Nevarnost po mestu in deželi narašča in že se pripoveduje od nesreče tu in tam. V Celovcu so nekemu ključarju cel šopek ključev ukradli in treba bode dobro paziti in zapi-rati, da se kaka nesreča ne zgodi! — „Draupost“ naznanja naročnikom svojim, da za nekaj časa preneha izhajati, da se pa vsaj s 1. decembrom zopet prikaže — kot dnevnik. —

Iz Bekstanja 3. nov. —g—. (Tatvine. — Ogenj.) Minuli teden ukrade blizo 19 let star fantalin nekemu kmetu v v štebenski fari po noči konja, pa ga nekje v kerški dolini za 10 gld. prodá. Okradeni gospodar je konja srečno spet nazaj dobil, pa tatú neki še nimajo v pesti. Taj razposajenec, ki je neki v Megvarju (Medgorju? Maglern) pri Vratih domá, bode v hudobiji že še dalječ pripravil. — Pred nekaj časom pride urar potepuh iz skočidolske fare h kmetu v dravski fari in ga prosi, naj bi od njega kozo kupil. Ker je bila koza po ceni, obljubi jo kmet kupiti, naj jo tedaj le pripelje. Sredi noči pride potepuh s kozo in dobi za njo denar. Pri tej priliki vidi pa tudi, da ima kmet novce, in kam da jih je shranil. Drugi dan se spet prikrade, in ko kmet nekaj iz hiše stopi, smukne on notri, zmakne kmetovo listnico s 130 gld. in pri tej priči pobegne. Drugi dan se je pa tudi že zvedelo, da je nekemu

v lipovski ali dvorski fari bila koza ukradena! To je pravi grabež! Ali so ga žandarji že dobili, ne vem. Bog nas varuj takih malopridnežev! Kmetje, vi pa bodite pozorni! — 21. okt. je pogorelo na spodnjem Bregu v bernski fari 6 hiš in ravno toliko skednjev. Velika nesreča!

Iz Kranja. A. („Pozor“!) 2. nov. „Pozor“ v 292. broju navaja besede, ktere sem jaz v 87. broju „Slovenca“ o Hrvatih napisal. Da predaleč ne sežem, samo toliko v razjasnjenje! Program upravnega zedinjenja Slovencev ni od mene nikjer naznačen kakor zadnji cilj, nego kakor za sedaj pred vsem drugim neobhodno potrebni postulat tako naše slovenske, kakor tudi avstrijske razumne politike; o zadnjem cilju govoriti je sedaj prerano in brezkoristno. Kjer nas žulji tiščijo, tam je na prvo pomoči treba! — Tudi Hrvati imajo sedaj čisto enako skrb kakor mi, da se med seboj zedinijo in združijo; v tem razum njih historičnega prava — niso za en las na boljsem kot mi. Enaka je tudi ž njih prihodnotjo. Ali hodo prihodnji njih sabori (zbori) za odvisnost ali neodvisnost nasproti Ogom, kdo izmed njih zdaj to naprej vé? In vendar bi to vprašanje za nas tudi važno bilo! Razloček v tem proti nam je spet ta, da Hrvatom je pot odprta, nam pa — gledé na naše združenje ž njimi neodprta, vsaj kakor so zdaj naše okolnosti. V kakih formi in po kakem poti se hočemo mi Hrvatom pridružiti, ako nimamo svojega narodnega zastopstva? Torej pustimo to skrb prihodnosti! — Kdor nam je bliže, Srb ali Hrvat, (da tudi to staro šaro opomnim), o tem hočem samo reči, kar mi Slovenci vsi čutimo, namreč da je nam vsak pošten Slovan ljub in drag brez razločka. — Ako tedaj, da v kratkem rečeno ponovim — „Pozor“ mene hoče razumeti, našel bode, da jaz z zedinjenjem nas Slovencev tirjam le prius vse naše politike, posterius pa — pridruženje Hrvatom — prihodnosti prepuščam, izključujem pa nikakor ne; da imamo Hrvati in Slovenci za zdaj, oboji čisto enako, dovolj predlastnim pragom pometati, in da, sploh rekoč, je pri njih blizo vse — tout comme chez nous! Ergo delajmo najprej domá, da dobimo vsak tisto „čjelokupnost“, o ktere „Pozor“ v 292. listu sam pravi, da brez nje „neima našemu (hrv.) narodu života, kamoli razvitka in napredka.“ To, dragi „Pozore“, velja tudi o nas; dakle ista zadaća, pak složna braća!

V Ljutomeru 26. oktobra. (Hitro, kaj je tu novega! (Konec.) Meršav je zares posel, delovanje družih javno na reščeto devat in napake, ki se sicer sebičnosti prikupujejo, pa nam naš občni blagorin od vseh željno izgledani napredek zavirajo, na svetlo vlačiti. Vendar bi bila krivica vsemu narodu storjena, ko bi jih, kedar nam za živo gre, zamolčati hoteli! —

Na čelu omenjenega „jahresberichts“ stoji „kurzer Abriss der Entwicklungsgeschichte der Volksschule in Luttenberg“, spisan po učitelju g. Jožefu Motzu; zatem sledi imenik učencev in učenk, na herbtu pa nosi taisti vodjevo naznanilo, da se prihodnje šolsko leto 5. novembra t. l. začne. To je vse, in da bode učencem in njihovim staršem, kterim je menda ta „bericht“ namenjen, prav postreženo, pisan je od konca do kraja v nemškem jeziku! Zdaj pa dopustite častiti g. vodja, da Vas tukaj prav prijazno poprašamo: Kaj ste vendar namerjali s tem „berichtom“, in komu v prid da ste ga izdali? Ne mislimo, da ste Vi mož, kteri kako delo prej, kakor ga je vsestransko prevdvaril in pretehtal, počne ali dokonča; ker pa vendar nekoliko Vas in Vaše domoljubje poznamo, ne moremo si nikakor razložiti, kteri cilj in konec ste tu pred očmi imeli. Ako ste mislili ta „bericht“ samim učenjakom podati, in po njem visoke zmožnosti tega uči-

lišča svetu pokazati, morali bi ga bili, ako ste hoteli svoj namen doseči, kar se tiče zadržaja in oblike, bolje v parado postaviti za slovenske otroke in njihove starše pa, ki so ga skorej edini v roke prejeli, je nerazumljiv, in potem tudi brez vsakega pomena; zato škoda za novce, ki so za tako slabo reč zastoj potrošeni! Da bi vsaj iz njega zvedeli, kaj in kako se je tu podučevalo, bi še nekaj bilo, tako pa je tudi to izostalo, in ne vemo, zakaj? Ali morda zato, da bi ga tudi dotični bralci ne bili zastopili, ali zato, da se drugim zavoljo kakih posebnih vzrokov nad njim jeziti ni treba. Lepa hvala! Vi častiti gospod vidite in veste, kako tukajšnja realka, od ktere še menda slabo kdo kaj ve, od slabosti hira in peša, čeravno nam učilišč v sedanjem času povsod zelo primanjkuje. Ta prikazen je res čudna in bi že zdavnej morala oči odpreti tistim, ki imajo v tej reči besedo. Ne moremo biti vsi sami šolmeštri, da bi imeli priložnosti in lastnosti o šolskih zadevah pravo misliti in soditi, zato naj bi se tisti, ki se že po svojem poklicu in dolžnosti s šolo pečajo, brez odlašanja in omahovanja poprijeli tiste poti, ki nas iz sedanjega čmiženja do vsestranske in silno nam potrebne omike in vesele prihodnosti pelja. Darežljivost Ljutomeržanov je znana in hvale vredna, tudi druge okoliščine niso nam ravno neugodne; naj bi jim le še priskočilo umno delovanje domoljubnih mož v pripomoč, pa bi resnično reči smeli: Srečni Ljutomer, ker te je previdnost božja tako lepo in bogato z vsem obdarila! — Proč tedaj s takimi „berichti“, sicer bi si morali misliti, da so v neki zvezi z zanemarjeno italnico. Na noge tedaj!

Od Savine 31. okt. = Prav dobro nam je došlo v sedanjih tužnih dnevih povabilo Celjske čitalnice, da nam hoče predstavljati 28. okt. glediščino igro „Le naravnost“. Snidlo se je tamkaj dosti rodoljubov želečih, po pretečenih tako žalostnih dogodbah zopet enkrat kaj veselega čuti. Igrali so nam čestiti člani čitalničini jako dobro, poznati jim skorej ni bilo, da so diletanti; posebno pohvalo, katero smo tudi z grozovitnim ploskanjem naznanjali, sta pa zaslužila gosp. Kapus kot učitelj in njegova gospá kot Rakova vdova. Svoje komične naloge sta vrlo izpeljala in tudi med čast. poslušalci veliko zadovoljnost zbudila, zlasti ko je Kapusova gospá kot trikratna vdova zopet z nevestnim oblačilom na oder privihrala.

Brali smo v „Novicah“, da je omenjena igra iz nemščine v naš jezik prevedena. Opomnimo pa naj pri tej priliki, da naj bi se pri poslovenjevanji na slobodno boljše umotvore gledalo; kajti pri tej burki smo posebne vrednosti celo malo našli. Igre morajo podučevati, izobraževati, ne pa samo k smehu siliti. Bolj omikavnih dramatičnih umotvorov nahajamo še v ptujih jezikih dovolj; naj bi se oni predstavljali! Sicer pa imamo že izvirnih nekaj, morda zelo dobrih. Čitali smo namreč lani v „Novicah“ odlo-mek prve slovenske tragedije „Maria Antoineta“, ki gotovo preslab ni bil; toda preteklo je skorej celo leto, da še o njem nič ne zvemo. Naj nam pride skorej na svitlo! Letošnje „Ovetje“ nam je tudi izvrstno predstavljeno igro prineslo, naj bi se pokazala na odru. Ako ne bode čitalnica dosti prostora imela, saj imamo tudi mestno gledišče, katero bode gotovo tudi v djanji mestno. Ali bi se v njem slovenske igre morda predstavljati ne smele? V celjski kroniki beremo, da so se že l. 1851, 52, 53 v njem slovenske igre predstavljale. V teh 13 letih so se javljene pravice slovenskih meščanov spremenile! Torej poskusite! Slovenci bodo gotovo radi gledati in poslušati hodili; saj jih je bilo tudi v Čitalnici mnogo, med drugimi tudi dosti visoke gospôde. Čudili smo se le, da med imenitimi učenjaki nismo našli gimnazijskega ravnatelja gosp. Premru-a; kot Slovenec po rodu bi vsaj moral marati

tudi za naše literarno vedenje. Že modri stari Grki so zelo skrbeli, da so spolnovali svoj pregovor: „Poznaj sam sebe!“ Če ste gospod vodja kedaj one besedice prevdarjali, ali vam ni vest nič očitala, da se zoper sebe vojskujete?! Čudno, da tega nočete razumeti! Slavni Kolar nam je v svojej vzajemnosti slovanskih plemen in narečij jasno razložil, da je naša prva dolžnost: sebe, svoj narod itd. spoznavati, in še le potem se na ptuje polje obračati.

Naj bi se g. ravnatelj s svojimi slovenskimi gg. tovariši tega posla malo bolj poprijel, kar ne bode le njemu, temuč tudi dijakom in sploh celemu učilišču na veliko korist. —

Pa morda je spet škoda bob ob steno metati? Naj le še živijo naši nasprotniki, da bo zmaga tem bolj slavna!

Od sv. Petra blizo Maribora 28. okt. (Nova šolska hiša; letina.) Kar smo že dolgo želeli ter težko pričakovali, dnes se nam je spolnilo. Bil je slovesno blagoslovljen in položen temeljni kamen k novemu šolskemu poslopju. Res redka pa sijajna slovesnost, ki bo dolgo ostala v spominu šolske mladine in vseh nazočih! Veselilo nas je, da so obče spoštovani g. viši šolski oglednik dr. L. Vogrin nas počastili ter kamen za novo šolo blagoslovili. Po dokončanih obredih govorili so v cerkvi prelepo besedo domači župnik in razložili: pomen, veliko dobroto in potrebo šole sploh ter vabili otroke, naj prav marljivo in pogosto obiskujejo šolo! Da bi se ta njih in vsakega šolskega prijatelja srčna želja tudi vselej in povsod spolnovala!

Upati je, da, akoravno je vreme in jesenski čas zidanju sploh manj ugoden, bo vendar v kratkem že pod streho nova šola, ker tretjina, bi rekel, je že zidana. Gotovo bi ta za nas tako zelo potrebna več bolj pešala, ako bi si g. župnik, ves neutrudljivi v enakih početjih, toliko ne bili prizadevali in ako bi ljubi Bog nam ne pripeljal toliko dobrega prijatelja k tej reči. Neumrljivi spomin si je namreč postavil pri tej šoli g. Janez Kaube, — tukajšni farman, ki je 5000 gld. za novo šolo oporočil. Še na smertni postelji, ko se je zavolj posvetnega blaga, kterega mu je dobrotljivi Bog veliko dal, posvetoval z g. župnikom, rekel je pomenljive besede: Res, da mi je Bog dosti dal, pa veliko sem se tudi trudil; kako težko mi je bilo pri mojem obširnem gospodarstvu vse pomniti in v svoji glavi nositi, — posebno zdaj v starosti, ker ne znam ne pisati ne brati. Rad tedaj dam za šolo, naj se tam učijo otroci, brati in pisati, računati itd., da bodo lože gospodarili itd. Umril je ta veliki dobrotnik naše šole 17. avgusta l. l. po kratki pa hudi boleznji za legarjem več kakor 60 let star! Pokop je bil kakor jemalo takih na deželi spremljala ga je šolska mladina in veliko ljudstva!

Ostalo pa bo ime Kaube v lepem spominu pri mladih in starih, v celi št. Peterški fari gotovo dolgo let, kakor ime največjega dobrotnika nove šole št. Petrake! Daj Bog, da se potrebna reč in srečno začeto delo brez nesreče kmalo tudi dokonča, da bi vsaj h koncu šolskega leta že v novi šoli podučevali, ker težko težko že pogrešamo obširnejega šolskega hrama!

V pondeljek po vseh svetih začnemo zopet šolo. Morali bomo deliti šolski nauk za večje pred poldnev, in za manjše popoldne, ker sicer prostora ni v sedanji šoli. — Letina je tukaj bila dosti boljša, kakor smo se pa nadjali, posebno kar zadeva vinsko kapljico. Čeravno nas je mraz obiskal, in toča v nekterih krajih strašila, vendar je še skorej povsod bilo več, kakor so se pa ljudje nadjali! Pa zdaj je zopet mraz jesenski trto hudo zasmodil; pravijo, da, kjer še ni les dozorel, škodilo bo to za drugo leto.

Ptuje dežele.

Italija. Kraljevič — naslednik Humbert res misli na potovanje iti. — Za avstrijskega poslanca v Florenciji je menda baron Kübeck, mož starega kopita, izvoljen, za italijanskega na Dunaju pa pride neki za gotovo uljudni grof Menabrea, ki je z našo vlado mir sklepal in se tudi pri ces. dvoru jako prikupil. — Zdanji zbor se je razpustil in nov poklical. Benečani bodo 25. nov. za derž. zbor volili. — Baron Ricasoli je razposlal na vse predstojnike pismo, v katerem se jim naznanja, da je vlada zdaj sklenila vse tiste škofe, ki so bili pregnani, v njih škofije nazaj poklicati. Izvzeti so pa le tisti, ki v Rimu stanujejo ali ki se zadnji čas niso vladi po volji obnašali. — Viktor Emanuel je nekim, ki so mu srečo voščili, odgovoril to le: Kar jih je tolikan tako davno in preserčno želelo, to imate zdaj. Italija je edina! Na vas pa je, da se je vredne skažete in jo tudi ohranite.

Rim. Kaj zelo se zdaj po svetu govori od papeževega nagovora na kardinale, ki nam, če tudi ne vsega, vendar pa vsaj nekaj razodeva, kaj papež namerja. Najprej toži in obžaluje, da italijanska vlada tako hudo cerkev preganja, da samostane zatira in se cerkvenega premoženja polastuje ter civilni zakon vpeljuje, spominjaje vseh cerkvenih kazni; vendar pa pravi, da bo pri vsem tem Italijo blagoslovil. Na dalje protestuje papež zoper to, ker so mu nekaj pokrajin po sili vzeli in zdaj celo namerjajo Rim za poglavitno mesto italijanskega kraljestva postaviti, ter očitno izreka, da je pripravljen za pravice sv. Stola celó življenje dati, in če je potreba, tudi v kaki drugi bolj varni deželi pribežališča iskati in tam svojo apostolsko službo opravljati; slednjič opominja za Italijo moliti. — Po takem ni še tako hitro sprave pričakovati!

Turčija. Nič dobrega se zdaj ne poroča iz Kandije. Beržkone se je spet toliko kerščanske kervi zastonj prelilo! Zmagala je spet nesrečna diplomacija in z njeno pomočjo Turki. Kandijoti pa se podajo — hočeš nočeš! — spet pod sramotni turški jarm nazaj, — kako dolgo? Upajmo, da jim kmalo napoči rešitve dan! Napoleon je sicer res koj od konca napovedal, da naj se Kretenci nikar na njegovo pomoč ne zanašajo, ker jim kratkimalo ne bo pomagal, — ali od Rusov se nam čudno zdi, da spet niso za turške kristjane mazince vzdignili, med tem ko se je vendar na vso moč, naznanjalo, kako da Rus turške kristjane podkurja. Pač bo najbolje, da se zanaprej na nobenega več ne zanašajo, delajo pa, kar je najbolj mogoče, vsi skupaj za svoje odrešenje! — Pa poglejmo, kaj nam telegraf naznanja. Pri Vrisci, pravi, bili so Kandijoti v hudem boju potolčeni in se potem udali Turkom. Kandijotov se je vojskovalo 10.000, padlo pa jih je 700. Tudi Turki so veliko svojih zgubili. V jami pri Melidoni je 3000 kerščanskih vojakov po povodnji konec vzelo (?). Jetniki, med katerimi je tudi 138 gerških oficirjev, odpeljali so se v turdnjave. — Poslednje novice pa spet naznanjajo, da vojske še ni nikakor konec in da se mislijo kristjani še dolgo pretepati, predno se zares udajo!

Pruska. Bismark je že spet zdrav. Zdaj mu bode treba priprave delati za nemški parlament, ki ga čaka veliko važnih del in opravil. — Obé Badenski zbornici se ste enoglasno za severno zvezo izrekle. — Prusko posadko dobé ta-le saksonska mesta: Draždani, Lipsik, Kamnice, Budišin, Žitava, Grosshain, Ošac, Rieca, Mišuja in Pirna. Res, kaj se če več?

Španska. Zmirej bolj za terdno se govori, da bode znani Prim, Narvaezov največji nasprotnik, skorej spet nov punt vžgal in da v ta namen tudi po nekterih laških mestih vojake nabirajo. Zdanja vlada neki

strašno vdeluje, — vse, kar koli jej je neprijetno in nevšečno, mora v ječo ali pa iz dežele v prognanstvo, njih velikopav v smert. Piše se pa, da misli vlada še hujši strune napeti — da tedaj nič ne bo čudno, če danes ali jutri slišimo, da se je res punt vnel, prestol pa prekucnil; kajti velika je vladarjev nesreča ta, da nočejo o pravem času resnice slišati.

Razne novice.

* Od vseh strani doni slava in živijo prevz. škofu Strosmajerju, ki je temelj položil jugoslovanskemu vseučilišču, s tem, da je daroval vsega skupaj 60.000 gld. — Pa že se posnema njegov izgled tudi drugod. Že pri banketu v Oseku o priliki Zrinjskijeve tristoletnice so podpisali zbrani gostje 2600 gld.: nadalje so podpisali, mesto Karlovec 2500 gld., meščan Türk 5000 gld., Turković 500 gld., Lukšić 500 gld. in Jordan 100 gld. za vseučilišče. Slovenci na noge!

* Nek Anglež je svoj pašnik v najem dal in v ta namen postavil tablico, na kateri je bila zapisana cena, in sicer tako le: „Za konja s kratkim repom se plačata 2 šilinga (peneza), z dolgim pa 3½“. — Nekdo bi bil pa rad zvedel, zakaj da je ta razloček dostavil, in ga prosi, naj mu to razodene. „Vidiš, pravi Anglež, konji s kratkim repom morajo vedno muhe odganjati in postajati, tako da se malo ali celo nič pasti ne morejo; tisti pa z dolgimi repi niso pri paši tako zadrževani, ker ž njimi lahko vse odganjajo in zato tudi več popasejo; tedaj je tudi za take večja cena postavljena.“ — Bog ve, ali je kdo pri nas to vganil!

* Znani teržaški časnik „Tempo“, ki je bil pred vojsko ustavljen, oživil se je spet v Benetkah in piše v starem duhu naprej, tako da ga je avstrijska vlada zdaj prepovedala za vse cesarstvo. „Terž. Ljudomil“ piše, da je novi list „Il Cittadino“ popolnoma v njegovem duhu vredovan in da kriči in bruha čez Slovence, kar more. Pa škodovati, pravi „Ljudomil“, nam ne bo mogel, ako se bodo Slovenci le moško obnašali in branili, kar je njihovega, in pa da jih tudi vlada v njihovem blagem prizadevanju zdatno podpira. Res tako! Le moško in z zedinjenimi močmi naprej, pa ga ne bo vraga, da bi ga ne podjali!

* Prusi so naši deržavi v poslednji vojski le na tobaku za 891.898 gld. škode naredili. Kjer koli so ga kaj staknili, pobrali so vse do čistega.

* V Oseku so za jugoslovansko vseučilišče darovali: Spišić 500 gld., Berlić 100 gld., Rukavina 100 gld., Kolarić 100 gld., Jakčin 50 gld., Pero Georgijević 50 gld., Kristić 50 gld. in Zauer 50 gld. Slava!

* Letošnja tergatev na Francoskem, kakor piše „Moniteur“, ni obilna.

* (Nova mera za Avstrijo.) Odbor, ki ima prevdarjati, kako bi se v Avstriji vpeljala nova mera na podlagi francoskega metra, misli nasvetovati mero, ki jo rabijo po Belgiji, Holandiji, Rusiji, Italiji, in se bode kmalo tudi na Angleškem vpeljala.

* Kakor se sliši, nehala bodo deržavna računovodstva kot samostojne oblasti; pa tudi pri davkarskih uradih obetajo se velike spremembe, ki neki na to merijo, da se uprava in stroški zmanjšajo. Dobro!

* V Hotederšici na Notranjskem je pogorelo 24. oktobra 14 hiš, 18 poslopij, farna cerkev in turn pa farovski hlev. Dva fantalina, ki sta pod bližnjim kozolcem z vžigavnimi klinčki ogenj narejala, da bi si krompir pekla, napravila sta to strašno po-

gorišče. Škoda je spet grozno velika, ker pogorelcem razun živine ni nič drugega ostalo. Tudi en mutec je zgorel. Zavarovanih je za majhne zneske le osem. Ker je potreba in sila zares velika in očitna, usmilita se dobrotni Slovenci ubozih revežev, ki jih je tako velika nesreča zadela!

* „Novice“ pišejo od nekega v Šmartnu pri Litiji naseljenega nemškutarskega Laha, da sta, kakor je ta sam tožil, imela on in sin njegov „Bauchwicks“ (Bauci zwicken) in „Kopfschmalz“ (Kopfschmerzen). Čudne bolezni!

* Vsega denarja za prihodnje jugoslovansko vseučilišče v Zagrebu se je zdaj nabralo 70—80.000 gld.

* Vodstvo južne železnice naznanja, da se je od 1. novembra naprej vožnja po železnici iz Avstrije v Italijo spet redovno pričela.

* Cesar je dovolil v Bernu in Olomucu dve gimnaziji, v katerih ima biti učni jezik česki. Upajmo, da tudi nas Slovence enkrat taka sreča doleti!

* V stolni cerkvi v Marketi v zedinjenih deržavah, kjer stoluje zdaj naš rojak škof Baraga, pel je pretečeno poletje g. Janez Vertin, sin nekega dolenskega naselnika, novo mašo, pri kateri mu je med drugimi tudi naš verli rojak misijonar J. Čebul stregel.

Nemško-slovenski žepni slovar.

Pred nekaj dnevi je zagledal davno zaželeni in jako potreben nemško-slov. žepni slovar (Deutsch-slovenisches Taschen-Wörterbuch für Schule und Haus) beli svet. Izdal ga je učeni in neutrudljivi g. prof. Anton Janežič, natisnil pa prav lično g. Blaznik v Ljubljani. Šteje v dvanajsterki 923 strani in velja 2 gld 60 kr. Serčno ga priporočamo Slovincem in Nemcem, zlasti začetnikom tu pri nas, naj si ga zdajci omislijo in se začno enkrat natanko in dobro lepe in njim potrebne slovenske učiti. Ta slovar bo vsem kaj dobro služil zlasti gg. uradnikom, ker je zelo pomnožen in ima vse najnovejše tehniške in druge izraze, kakor tudi pri glagolih potrebne in posebej zaznamovane opombice, pri nepravilnih pa prvo osebo zdanjega časa — vse v tako lepem besednem redu, da ga je le veselje pregledovati. Sezite torej obilno po njem!

Duhovske zadeve.

Kerška škofija. Č. z Marinič Jan. je dobil faro Lipo blizo Verbe. Č. g. Ferma Val. gre za beneficijata na Gorici (M. Loretto).

Teržaška škofija: Vis. č. g. korar in glavni šolski ogleda M. Švab se je odpovedal svetovalstvu pri zakonski sodnji; na njegovo mesto za svetovalca je izvoljen dozdani tajnik dr. Janez Šust, tajništvena opravila je pa prevzel g. Janez Legat. — Dalje so prestavljeni sledeči gg.: Janez Pretnar gre za kapl. v Čubed, g. Deveták za vodja ljudskih šol pri sv. Jakopu v Terstu, Friedr. Ettel za vodja v Škerklje, za kateheta pa diakon Jož. Pell, Andr. Pahor za kapl. v Griznjano, Fr. Hrovat pa na Veprinjac. — V pokoj gresta: g. Mat. Pirjavec in g. Ant. Zihlerl. Umerl je g. Friedr. Gebel. R. I. P.!

Dunajska borza 6. novembra 1866.

5% metalike	59.35
5% nacional	66.35
1860 derž. posoj.	79.80
Bankine akcije	714.—
Kreditne	150.60
London	128.40
Novi zlati	6.12
Srebro	127.50